

M ü n c h e n

HAUS DER KUNST

U jednom od najvećih gradova SR Njemačke, glavnom gradu pokrajine Bavorske, Münchenu, otvorena je 1. studenog 1974. godine izložba s v j e t s k e n a i v n e u m j e t n o s t i. München grad umjetnika i umjetnosti pružio je gostoprimstvo naivnim umjetnicima i njihovim djelima otvorivši vrata izložbene palače "Haus der Kunst". Konceptiju i naučnu obradu ove izložbe dao je poznati i renomirani teoretičar naivne umjetnosti O t o B i h a l j i - M e r i n. Ovu je izložbu, kao i svoju knjigu " Naivni umjetnici svijeta " koja se pojavila u knjižarskim izlozima prije dvije godine, autor zamislio i ostvario po temama. Tako je i podnaslov münchenske izložbe " Teme i odnosi ".

Cijela izložbena postava podjeljena je u sedamnaest grupa počevši od rane umjetnosti-umjetnosti primitivnih naroda, dječje umjetnosti, radova duševno bolesnih, američke i afričke narodne umjetnosti, Henry Rousseau i " Slikari čistog srca ", krajolici i gradovi, rad, igra i veselje, eros i naivnost, životinje i cvijeće. Zaslužena pažnja na ovoj izložbi dana je i naivnoj skulpturi gdje su u većini zastupljeni jugoslavenski umjetnici- Smajić, Živković, Stanisavljević i Kreča. Prisutna su i dva velika naivna skulptora, Njemac, Erich Bōdecker i Poljak, Adam Zegadlo.

Iako njemačka štampa nakon otvorenja izložbe nije bila naklonjena ovoj izložbi a ni naivnoj umjetnosti ipak je ta izložba veliki korak i dokaz da je naivna umjetnost dio suvremene svjetske umjetnosti. Jedan od pokazatelja je i veliki posjet i zainteresiranost publike. Smiješno je danas argumentirati protiv naivne umjetnosti njezinom komercijalnošću, ipak to mnogi čine, da bi na taj način umanjili umjetničku vrijednost jednog I. Generalića, E. Odenthala, I. Lackovića-Croate, M. Skurjenog, S. Schwartzemberga, I. Rabuzina, E. Benasi-a ili F. Klekawke. Sumnjičavi su već trebali i nešto naučiti, vrijeme sumnji u vrijednost naivne umjetnosti već je odavno prošlo. Čak je i O. Bihalji - Merin povodom izložbe " Das Naive Bild der Welt " u Baden-Badenu, održane 1961. godine, pisao " ...slikari naive ne čine smjer unutar moderne umjetnosti. Njihova čudesna ostvarenja stoje izvan duhovnog svijeta (sukoba) profesionalnih umjetnika."^{1/} Ili pak mišljenje Sandberga iste godine - " Pitate me da vam prišam nešto o primitivnom ili nedeljnom slikarstvu. Ali ne bih znao vrstu definirati... Važna je činjenica, da životno djelo jednog nedeljnog slikara (Sontagsmalera) nepokazuje razvoj. Nedeljni slikar se savršen rodi..."

Sva ova mišljenja da naivni slikar ne pokazuje razvoj, da se on formiran rodi " savršen i čist " opovrgli sus sami umjetnici. Svakako da jedan Skurjeni ili Lacković nisu ostali na nivou kakav je bio u početku njihova slikanja. Njihova djela integralni su dio moderne umjetnosti svijeta. Mošda je takvom gledanju pridonio i nesretno odabrani termin - slikar naivac - ali zar je naziv važan ? Bio naivac, primitivni izvorai ili samouki, ono što on stvara je ipak umjetnost. Može li se sumnjati u umjetnička ostvarenja H. Rousseau, André Bauchant-a, Camille Bombois, Séraphine Luis, I. Generalića, Nikifora, I. Lackovića, L. Vivin-a, M. Skurjeni-a, O. Metelli, M. Hirshfield-a ili I. Rabuzina, da sponenemo samo one najveće koji su stvarali ili stvaraju povijest moderne umjetnosti. Prošlo je vrijeme straha i opresa kada je Sanberg pisao W... namjerno nisan u gore navedenom upotrijebio riječ umjetnost."

Prava je šteta što na izložbi nema crteža. Bihalji-Merin u uvodnom dijelu kataloga daje izbor reprodukcija nekoliko crteža, ali to je sve. Bilo bi zanimljive vidjeti i tu potpuno zapostavljenu disciplinu. Ina i tu virtuoza, da navedemo ponajboljega, Ivana Lackovića-Croatu ili nek velikog fantastu Matiju Skurjenog. Crtežu se, na ovoj izložbi, moglo dati bar nekoliko kvadratnih metara na zidu.

Isložba, koju je autor Oto Bihalji-Merin ostvario sa suradnicima Dr Felix Bounann, Zürich, Reinilde Hahnacher van den Brande, Basel, prati bogato opremljen k a t a l o g. U katalogu se na 560 strana nalazi 15 reprodukcija u boji i 584 crnobijele reprodukcije. Uz izložbu je štampan i plakat u boji.

1/ Citat iz kataloga "Das Naive Bild der Welt", Baden-Baden, 1961.

Božo Biškupić